Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN,

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:
- Voorontwerp van decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut (hierna: VMRI)
- Voorontwerp van decreet tot machtiging aan de Vlaamse Regering om het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen voor de oprichting van het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme onder de vorm van een gemeenschappelijke instelling zoals bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op te zeggen
- Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Met het eerste voorontwerp van decreet tot oprichting van een VMRI tekent de Vlaamse regering de krijtlijnen uit voor de oprichting van een Vlaams mensenrechteninstituut.

In lijn met de internationale verplichtingen en engagementen krijgt dit nieuw instituut een breed, onafhankelijk en slagkrachtig mandaat ter bescherming van alle mensenrechten binnen de Vlaamse bevoegdheden. Het is de ambitie om de mensenrechtenbescherming te versterken en tegelijk het landschap te vereenvoudigen door op lange termijn te evolueren naar één aanspreek- en referentiepunt voor de Vlaamse burger. Het instituut zal zich daarnaast sectoraal organiseren met een bijzondere focus op het bestrijden van discriminaties. Wat het bestrijden van discriminatie betreft, zullen individuele klachten a priori via bemiddeling worden opgevangen. Indien dit niet tot een resultaat leidt, zal een geschillenkamer in de vorm van een organiek aparte entiteit een niet bindend oordeel kunnen vellen. Het Vlaams mensenrechteninstituut wordt ingeschakeld in een interfederaal mensenrechtenmechanisme conform de Principes van Parijs om een A status te behalen.

Het tweede voorontwerp van decreet voorziet in een machtiging van het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen voor de oprichting van het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme (hierna: Unia) op te zeggen.

Dit voorontwerp van decreet moet in samenhang gelezen worden met het voorontwerp van decreet tot oprichting van een VMRI dat, voor wat betreft de bevoegdheden van het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap, het mandaat als orgaan voor de bevordering van gelijke behandeling van Unia zal overnemen. De machtigingsbepaling wordt geïsoleerd uit het voorontwerp van decreet tot oprichting van een VMRI in een apart decreet na een suggestie van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de engagementen uit het regeerakkoord en de conceptnota aan de Vlaamse regering met betrekking tot de basisarchitectuur voor een Vlaams mensenrechteninstituut (VR 2021 1607 MED.0272/1QUATER).

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur
Beleidsveld: Gelijke Kansen en Integratie en Inburgering
Beleidsdoelstelling: We bestrijden alle vormen van discriminatie en racisme.
Beleidskader:

Het regeerakkoord bepaalt dat Vlaanderen:

"*de samenwerking met Unia stopt op het einde van de lopende samenwerkingsovereenkomst en wordt vervangen door een eigen Vlaams gelijkekansencentrum, dat werkt op basis van de antidiscriminatiewetgeving en dat de opdrachten van Unia en de genderkamer van de Vlaamse ombudsdienst bundelt. Dit gelijkekansencentrum schakelt zich in in een interfederaal mensenrechtenmechanisme conform de principes van Parijs om een A-status te behalen".*

Deze uitstap wordt voorzien uiterlijk 15 maart 2023 en dit na formele opzeg van het lopende samenwerkingsakkoord tegen uiterlijk 15 september 2022.

B. Vorige beslissingen en adviezen

1. Conceptnota van de VR 2021 1607 m.b.t. de basisarchitectuur van een Vlaams Mensenrechteninstituut

   In de conceptnota van de Vlaamse regering van 16 juli 2021 m.b.t. de basisarchitectuur van een Vlaams Mensenrechteninstituut is bepaald dat Vlaanderen een onafhankelijk mensenrechteninstituut zal oprichten dat zich binnen eigen bevoegdheden, krachtig en ambitieus zal organiseren op het promoten van mensenrechten in het algemeen en het bestrijden van discriminatie in het bijzonder.

2. Op 17 december 2021 werd het voorontwerp van decreet een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering:

   - VR 2021 1712 DOC 1587-1 OD VMRI - notaQUATER
   - VR 2021 1712 DOC 1587-2 OD VMRI – decreetQUATER
   - VR 2021 1712 DOC 1587-3 OD VMRI – memorieQUATER
   - VR 2021 1712 DOC 1587-2 OD VMRI – bijlage

Op 24 januari 2022 verstrekte de **Vlaamse Toezichtcommissie** voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) het advies nr. 2022/04. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies van de VTC.
- Wat betreft het ontbreken van een opsomming van de Vlaamse sectorale mensenrechteninstellingen, werd die opsomming opgenomen in een voetnoot van zowel de algemene als artikelsgewijze toelichting in de Memorie van Toelichting.
- Om in lijn met het e-govdecreet van 18 juli 2008 het doorsturen van meldingen en klachten van het VMRI naar overheden en overheidsinstellingen (waaronder alle mensenrechteninstellingen) mogelijk te maken werden artikel 12, 13 en 24 van het voorontwerp gewijzigd.
- Wat betreft de rechtvaardigingsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens werd artikel 30, § 6 van het voorontwerp gewijzigd naar de noodzakelijkheid in het kader van het algemeen belang.
- De memorie van toelichting bij artikel 29 werd aangepast om te verduidelijken dat de werkomstandigheden van de betrokkene relevant kan zijn voor de behandeling van een klacht, bijvoorbeeld voor feiten in de werkcontext.
- Artikel 30, § 7 werd aangepast om deze te linken aan de vertrouwelijkheidsverplichtingen in artikel 28, derde lid.
- De memorie van toelichting bij artikel 29 wordt aangepast om te verduidelijken dat de bewaartermijn van vijf jaar voor persoonsgegevens is ingegeven door de redelijke termijn om de klacht of melding te behandelen.

Op 27 januari 2022 verstrekt de **Vlaamse Onderwijsraad** (VLOR) haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp naar aanleiding van het advies van de VLOR.
-Naar aanleiding van het advies van de VLOR alsook van de VLIR en WVG rond de waarborgen voor een vlotte overgang werd het decreet aangepast om overdracht van hangende klachten en meldingen mogelijke te maken alsook de graduele inwerkingtreding van het decreet.
- Naar aanleiding het advies van de VLOR - alsook van de SERV, VLIR, NOOZO, WVG, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd in de memorie van toelichting verduidelijkt dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).

Op 1 februari 2022 verstrekte de **Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen** (SERV) haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies van de SERV.
- De SERV vraagt een klachtenmechanisme te voorzien voor alle mensenrechten. Het decreet voorziet (in artikel 12) in de mogelijkheid voor iedere burger die slachtoffer of getuige was of objectieve aanwijzingen heeft van schendingen van mensenrechten om – zelfs anoniem – een melding in te dienen bij het VMRI. Uit het geheel van vragen over de bijstandsverlening van het VMRI blijkt dat het onderscheid tussen een melding en klacht en de bijstand die naar aanleiding ervan kan worden geboden onvoldoende duidelijk is. Zowel het decreet als de memorie van toelichting werden aangepast om de rol van het VMRI uit te klaren in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het eerste voorontwerp van decreet.
- Naar aanleiding van de opmerking van de SERV rond het voorzien in heldere informatie, ondersteuning en (juridisch) advies werd de tekst van artikel 12 in het voorontwerp aangepast om deze beter in lijn te brengen met de beoogde taakstelling, namelijk het VMRI biedt de melder eerstelijnsbijstand door informatie en advies te verstrekken. Deze bepaling geldt voor alle mensenrechten, waaronder ook het recht op gelijke behandeling.
- Naar aanleiding van vragen van SERV en de WVG over de conformiteit van het ontwerp van decreet met internationale standaarden, wordt de memorie van toelichting aangevuld met verwijzingen naar de aanbevelingen van ECRI.
- Naar aanleiding van de vraag van de SERV rond verduidelijking rond het gebruik van de inhoud van de bemiddeling in verdere stappen werd artikel 13, § 5 van het voorontwerp aangepast zodat overtuigingsstukken slechts mits toestemming van de betrokken partij kan worden overgemaakt aan de geschillenkamer.

- Naar aanleiding van de opmerkingen van de SERV en andere adviesraden NOOZO, WVG, SARC, Vlaamse Ouderenraad rond de onderzoeksbevoegdheden, is vastgesteld dat de tekst van artikel 23 van het voorontwerp vrijblijvender is geformuleerd dan wat vandaag voorzien is voor de genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst ten opzichte van bestuursinstanties. Om geen stappen achteruit te zetten, werd artikel 22 aangevuld om te preciseren dat overheden en overheidsinstellingen verplicht zijn om in te gaan op de verzoeken van het VMRI en dat het VMRI ook onderzoeken ter plaatse kan doen bij overheden en openbare instellingen.
- Naar aanleiding de vraag van de SERV – alsook de adviezen van de VLOR, VLIR, NOOZO, WVG, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).

Op 1 februari 2022 verstrekte **Vlaamse Ouderenraad** haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Ouderenraad – samen met NOOZO – rond het "schriftelijk karakter" kan worden vermeld dat in de memorie van toelichting reeds was vermeld dat de term "schriftelijk" moet worden geïnterpreteerd als "schriftelijke neerslag". Om deze interpretatie decretaal te verankeren wordt de tekst van artikel 13 in die zin aangepast.
- Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Ouderenraad rond het uitbouwen van een warme outreachende eerstelijnsfunctie binnen het VMRI werd de memorie van artikel 26 aangepast om te verduidelijken dat het VMRI zelf de bevoegdheid krijg om de structuur van het instituut verder vorm te geven, bijvoorbeeld via de oprichting van een aparte dienst die instaat voor eerstelijnsbijstand en ondersteuning.
- De Vlaamse Ouderenraad vraagt – samen met de WVG en NOOZO – om het mandaat van het VMRI rond bemiddeling te verbreden naar mensenrechten. Uit het geheel van vragen over de bijstandsverlening van het VMRI blijkt dat het onderscheid tussen een melding en klacht en de bijstand die naar aanleiding ervan kan worden geboden onvoldoende duidelijk is. Zowel het decreet als de memorie van toelichting werden aangepast om de rol van het VMRI uit te klaren in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het eerste voorontwerp van decreet.
- Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Ouderenraad rond de koppeling van meldingen aan de monitoring- en adviesfunctie van het VMRI, werd de memorie van toelichting aangepast om te verduidelijken dat adviezen ook kunnen worden uitgebracht naar aanleiding van een melding.
- Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Ouderenraad rond de doorverwijzingsplicht voor het VMRI werden artikelen 12, 13 en 24 van het voorontwerp gewijzigd om het doorsturen van meldingen en klachten naar overheden en overheidsinstellingen (waaronder alle mensenrechteninstellingen) mogelijk te maken.
- Naar aanleiding van de opmerkingen van de Vlaamse Ouderenraad – samen met de SERV, NOOZO, WVG en SARC – rond de onderzoeksbevoegdheden, is vastgesteld dat de tekst van artikel 22 van het voorontwerp vrijblijvender is geformuleerd dan wat vandaag voorzien is voor de genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst ten opzichte van bestuursinstanties. Om geen stappen achteruit te zetten, werd artikel 22 aangevuld om te preciseren dat overheden en overheidsinstellingen verplicht zijn om in te gaan op de verzoeken van het VMRI en dat het VMRI ook onderzoeken ter plaatse kan doen bij overheden en openbare instellingen.
- Naar aanleiding het advies van de Vlaamse Ouderenraad – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, VLIR, NOOZO, WVG, Vlaamse Jeugdraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).

Op 31 januari 2022 verstrekte de **Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media** – afgekort SARC haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- Naar aanleiding van de opmerkingen van de SARC – samen met de SERV, NOOZO, WVG en Vlaamse Ouderenraad – rond de onderzoeksbevoegdheden, is vastgesteld dat de tekst van artikel 22 van het voorontwerp vrijblijvender is geformuleerd dan wat vandaag voorzien is voor de genderkamer van

de Vlaamse Ombudsdienst ten opzichte van bestuursinstanties. Om geen stappen achteruit te zetten, werd artikel 22 aangevuld om te preciseren dat overheden en overheidsinstellingen verplicht zijn om in te gaan op de verzoeken van het VMRI en dat het VMRI ook onderzoeken ter plaatse kan doen bij overheden en openbare instellingen.
- Naar aanleiding het advies van de SARC – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, VLIR, NOOZO, WVG, Vlaamse Jeugdraad en Vlaamse Ouderenraad – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).
- Naar aanleiding van het advies van de SARC – alsook de adviezen van de Vlaamse Jeugdraad en de VLIR – werd een Brusseltoets toegevoegd aan de memorie van toelichting.

Op 1 februari 2022 verstrekte de **Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** – afgekort WVG haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- Naar aanleiding van vragen van WVG en de SERV over de conformiteit van het ontwerp van decreet met internationale standaarden, wordt de memorie van toelichting aangevuld met verwijzingen naar de aanbevelingen van ECRI.
-WVG vraagt dat iedere getuige van een mensenrechtenschending een gegronde klacht moet kunnen indienen, niet alleen zij die een belang kunnen aantonen. Het decreet voorziet (in artikel 12) in de mogelijkheid voor iedere burger die slachtoffer of getuige was of objectieve aanwijzingen heeft van schendingen van mensenrechten om – zelfs anoniem – een melding in te dienen bij het VMRI. Uit het geheel van vragen over de bijstandsverlening van het VMRI blijkt dat het onderscheid tussen een melding en klacht en de bijstand die naar aanleiding ervan kan worden geboden onvoldoende duidelijk is. Zowel het decreet als de memorie van toelichting werden aangepast om de rol van het VMRI uit te klaren in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het eerste voorontwerp van decreet.
- Naar aanleiding van de opmerking van de WVG rond het voorzien in bijstand via heldere en begrijpbare informatie werd de tekst van artikel 12 in het voorontwerp aangepast om deze beter in lijn te brengen met de beoogde taakstelling, namelijk het VMRI biedt de melder eerstelijnsbijstand door informatie en advies te verstrekken. Deze bepaling geldt voor alle mensenrechten, waaronder ook het recht op gelijke behandeling, en ook voor alle melders, waarmee niet enkel slachtoffers worden beoogd.
- Naar aanleiding van de opmerkingen van de WVG – samen met de SERV, NOOZO, SARC en Vlaamse Ouderenraad – rond de onderzoeksbevoegdheden, is vastgesteld dat de tekst van artikel 22 van het voorontwerp vrijblijvender is geformuleerd dan wat vandaag voorzien is voor de genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst ten opzichte van bestuursinstanties. Om geen stappen achteruit te zetten, werd artikel 22 aangevuld om te preciseren dat overheden en overheidsinstellingen verplicht zijn om in te gaan op de verzoeken van het VMRI en dat het VMRI ook onderzoeken ter plaatse kan doen bij overheden en openbare instellingen.
- Naar aanleiding van het advies van de WVG alsook van de VLIR en de VLOR rond de waarborgen voor een vlotte overgang werd het decreet aangepast om de overdracht van hangende klachten en meldingen mogelijk te maken alsook en graduele inwerkingtreding van het decreet.
- Naar aanleiding het advies van de WVG – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, VLIR, NOOZO, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).

Op 1 februari 2022 verstrekte de Vlaamse Adviesraad Handicap, **NOOZO**, haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- Naar aanleiding van de opmerking van de NOOZO – samen met de Vlaamse Ouderenraad – rond het "schriftelijk karakter" kan worden vermeld dat in de memorie van toelichting reeds was vermeld dat de term "schriftelijk" moet worden geïnterpreteerd als "schriftelijke neerslag". Om deze interpretatie decretaal te verankeren wordt de tekst van artikel 13 in die zin aangepast.

- Noozo vindt het niet logisch dat er ten aanzien van het VN-comité een individueel klachtenrecht voor schendingen van het VN-Verdrag Handicap bestaat, maar dit niet zou bestaan op het nationale niveau. Het decreet voorziet (in artikel 12) in de mogelijkheid voor iedere burger die slachtoffer of getuige was of objectieve aanwijzingen heeft van schendingen van mensenrechten om – zelfs anoniem – een melding in te dienen bij het VMRI. Bovendien vraagt NOOZO vraagt – samen met de WVG en de Vlaamse Ouderenraad – om het mandaat van het VMRI rond bemiddeling te verbreden naar mensenrechten. Uit het geheel van vragen over de bijstandsverlening van het VMRI blijkt dat het onderscheid tussen een melding en klacht en de bijstand die naar aanleiding ervan kan worden geboden onvoldoende duidelijk is. Zowel het decreet als de memorie van toelichting werden aangepast om de rol van het VMRI uit te klaren in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het eerste voorontwerp van decreet.
- Naar aanleiding van de opmerking van de NOOZO rond de juridische en morele bijstand voor getroffenen van schending van het VN-Verdrag handicap werd de tekst van artikel 12 in het voorontwerp aangepast om deze beter in lijn te brengen met de beoogde taakstelling, namelijk het VMRI biedt de melder eerstelijnsbijstand door informatie en advies te verstrekken. Deze bepaling geldt voor alle mensenrechten, waaronder ook het recht op gelijke behandeling.
- Op aanbevelen van NOOZO werd artikel 19 van het voorontwerp aangepast om de opvolging van oordelen niet alleen intern te registreren maar ook toe te voegen aan de publicatie van het oordeel.
- In lijn met de suggestie van NOOZO worden er duidelijkere evaluatiecriteria en -procedure opgenomen in artikel 57 betreffende de decretaal voorziene evaluatie van het VMRI.
- Naar aanleiding het advies van NOOZO – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, VLIR, WVG, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).

Op 2 februari 2022 verstrekte de **Vlaamse Jeugdraad** haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Jeugdraad rond de gerichte aanpak en laagdrempeligheid te garanderen voor kinderen en jongeren, werd de memorie van toelichting bij artikel 26 aangepast om te verduidelijken dat het VMRI zelf de bevoegdheid krijg om met de nodige expertise de structuur van het instituut verder vorm te geven, bijvoorbeeld via de oprichting van een aparte dienst die instaat voor eerstelijnsbijstand en ondersteuning.
- Naar aanleiding het advies van de Vlaamse Jeugdraad – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, WVG VLIR, NOOZO, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).
- Naar aanleiding van het advies van de Vlaamse Jeugdraad – alsook de adviezen van de VLIR en de SARC – werd een Brusseltoets toegevoegd aan de memorie van toelichting.

Op 3 februari 2022 verstrekte de **Vlaamse Interuniversitaire Raad** haar advies. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet naar aanleiding van het advies.
- De VLIR stelt zich de vraag hoe andere grondrechten effectief beschermd kunnen worden, als burgers daarover niet kunnen klagen, laat staan dat zij daarover een bindende beslissing zouden kunnen krijgen. Het decreet voorziet (in artikel 12) in de mogelijkheid voor iedere burger die slachtoffer of getuige was of objectieve aanwijzingen heeft van schendingen van mensenrechten om – zelfs anoniem – een melding in te dienen bij het VMRI. Uit het geheel van vragen over de bijstandsverlening van het VMRI blijkt dat het onderscheid tussen een melding en klacht en de bijstand die naar aanleiding ervan kan worden geboden onvoldoende duidelijk is. Zowel het decreet als de memorie van toelichting werden aangepast om de rol van het VMRI uit te klaren in lijn met de oorspronkelijke bedoeling van het eerste voorontwerp van decreet.
- Naar aanleiding van de aanbeveling van de VLIR rond het verduidelijken van de bevoegdheid om adviezen te formuleren op verzoek van rechtszoekenden in lijn met de Principes van Parijs, werd de

memorie van toelichting aangepast om te verduidelijken dat adviezen ook kunnen worden uitgebracht naar aanleiding van een melding.
- Naar aanleiding van een opmerking van de VLIR werd de titel van afdeling 3 'advies' van het voorontwerp gewijzigd naar 'verslagen, adviezen en aanbevelingen' om deze nauwer te laten aansluiten bij de inhoud van artikelen 9-11, en de interpretatie van Principes van Parijs waarbij 'reports' werd vertaald naar 'verslagen' kracht bij te zetten.
- Naar aanleiding van het advies van de VLIR alsook van de VLOR en WVG rond de waarborgen voor een vlotte overgang werd het decreet aangepast om de overdracht van hangende klachten en meldingen mogelijk te maken alsook de graduele inwerkingtreding van het decreet.
- Naar aanleiding het advies van de VLIR – alsook de adviezen van de VLOR, SERV, NOOZO, WVG, Vlaamse Jeugdraad, Vlaamse Ouderenraad en SARC – werd verduidelijkt in de memorie van toelichting dat het VMRI het gemeenrechtelijk collectief vorderingsrecht kan toepassen om in rechte op te treden (art. 17 van het gerechtelijk wetboek).
- Naar aanleiding van het advies van de VLIR – alsook de adviezen van de Vlaamse Jeugdraad en de SARC – werd een Brusseltoets toegevoegd aan de memorie van toelichting.

Op 25 maart 2022 werd het voorontwerp van decreet een **tweede keer principieel goedgekeurd** door de Vlaamse Regering:

- VR 2022 25 03 DOC.0328-1
- VR 2022 25 03 DOC.0328-2
- VR 2022 25 03 DOC.0328-3

Op 7 juni 2022 verstrekte de **Raad van State advies nr. 71.275/3**. Hieronder wordt geduid welke wijzigingen werden aangebracht aan het voorontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting naar aanleiding van het advies van de Raad van State.

i. In artikelen 5, 27 en 31 (nu: 30) worden de woorden *"Grondgebied van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad" als vervanging voorzien voor "Brussels Hoofdstedelijk Gewest"*
ii. In artikelen 9, 10 en 22 wordt verduidelijkt dat conform de bevoegdheidsafbakening enkel overheden worden bedoeld van of die afhangen van het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap
iii. In artikelen 10 en 11 wordt "*bevorderen*" gebruikt in plaats van "*verzekeren*"
iv. Artikel 13 wordt aangepast zodat de persoon die wordt gediscrimineerd als partij kan worden betrokken indien die zelf niet de klager is.
v. Artikel 15 wordt aangepast om de beoordeling van een verzoek tot wraking van een lid van de geschillenkamer te laten beoordelen door de voorzitter of plaatsvervangende voorzitter
vi. Artikel 22 wordt aangepast om bewoonde lokale uit te sluiten voor het inwinnen van informatie en documentatie en de memorie van toelichting wordt een passage opgenomen die de interpretatie die de Raad van State geeft aan artikel 22, derde lid, verduidelijkt.
vii. Artikel 27 wordt aangepast om te verduidelijken wat met de Brussel-reflex wordt bedoeld.
viii. De aansprakelijkheidsregeling in artikel 28 wordt geschrapt
ix. Artikel 29 (nu: 28) wordt aangepast om de lacunes rond gegevensbescherming op te vullen
x. Artikel 31 (nu: 30) wordt gewijzigd om:
    a. De diverse samenstelling van de Raad van Bestuur te preciseren in lijn met de Principes van Parijs;
    b. Het systeem van plaatsvervangers te vervangen door een systeem van volmachten en wervingsreserve met 4 'opvolgers'
    c. Het begrip maatschappelijk middenveld te verduidelijken in lijn met de memorie van toelichting

d. De formulering rond de stemming van het Vlaams Parlement aan te passen in lijn met BWHI

xi. In artikelen 31 (nu: 30), 35 (nu: 34), § 4, en 37 (nu: 36), § 3, worden de onverenigbaarheden aangevuld om enkele lacunes op te vangen

xii. Artikelen 33, 35, 37 en 38 (nu: 32, 34, 36 en 37) worden aangepast om te verduidelijken dat er wordt gewerkt met een arbeidsovereenkomst binnen het VMRI gebaseerd op de rechtspositieregeling van het statuut van de diensten van het Vlaams Parlement

xiii. Artikel 33 (nu: 32) wordt aangepast om:

a. de Vlaamse regering te machtigen voor de uitwerking van de procedure voor de geschillenkamer

b. de delegatie rond het uitwerken van onverenigbaarheden voor het personeel te schrappen

xiv. Artikelen 34 en 37 (nu: 33 en 36) werden aangepast in lijn met enkele tekstuele opmerkingen.

xv. Er wordt een nieuw artikel 44 ingevoegd om de Raad van State bevoegd te maken voor geschillen over eenzijdig bindende beslissingen (m.u.v. geschillen met betrekking tot contractuele tewerkstelling)

xvi. Artikelen 32, 35 en 37 (nu: 31, 34 en 36) worden aangepast zodat het volstaat dat de betrokkene is opgeroepen om gehoord te worden om aan de hoorplicht rond het beëindigen van een mandaat te voldoen

xvii. Artikel 44 (nu: 43) wordt aangepast in lijn met de autonomie van het Vlaams Parlement

xviii. Artikel 56 wordt afgesplitst in een afzonderlijk ontwerp van decreet tot machtiging aan de Vlaamse Regering om het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen voor de oprichting van het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme onder de vorm van een gemeenschappelijke instelling zoals bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op te zeggen

xix. Artikel 58 (nu: 60) wordt gewijzigd in lijn met autonomie van het Vlaams Parlement

xx. Artikel 60 wordt gewijzigd en uitgesplist in drie nieuwe artikels (nu: 57, 58 en 59) om voor zowel de genderkamer als Unia een overgangsregeling te voorzien in lijn met de bevoegdheidsafbakening

2. INHOUD

A. ALGEMEEN

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2021 1712 DOC 1587-1 OD VMRI – notaQUATER en de nota VR 2022 2503 DOC 0328-1 OD VMRI SEXIESNota bij respectievelijk de eerste en tweede principiële goedkeuring van 17 december 2021 en 25 maart 2022.

Voor de artikelsgewijze besprekingen verwijzen we naar de memories van toelichting bij de voorontwerpen van decreet.

B. EVOLUEREN NAAR UNIEK AANSPREEKPUNT ROND MENSENRECHTEN OP VLAAMS NIVEAU

Het is de ambitie en het ultieme doel om de mensenrechtenbescherming in Vlaanderen te versterken en tegelijk het landschap te vereenvoudigen door te evolueren naar één aanspreek- en referentiepunt voor de burger op vlak van mensenrechten binnen de Vlaamse bevoegdheden.

Daarom liet de Vlaamse Regering onderzoeken of- en hoe- we kunnen evolueren naar een Vlaams mensenrechteninstituut waarbinnen ook volgende Vlaamse sectorale instellingen positie krijgen:

- Vlaams Vredesinstituut
- Vlaamse Ombudsdienst
- Vlaams Toezichtcomité voor Gegevensbescherming (VTC)
- Kinderrechtencommissariaat (KRC)

De studie werd uitvoerd door Ernst & Young in samenwerking met Prof. Dr. Wouter Vandenhole en opgeleverd op 29 juni 2022.

Uit de studie blijkt dat noch het Vredesinstituut noch de Vlaamse Ombudsdienst kunnen worden beschouwd als sectorale mensenrechteninstellingen. Ze beschikken namelijk niet over enig specifiek mensenrechtenmandaat. Dergelijke opname van niet-mensenrechten gerelateerde mandaten zou met zich mee kunnen brengen dat de focus van de instelling op mensenrechten verzwakt, hetgeen een risico zou kunnen creëren voor de effectiviteit van de door de instelling geboden bescherming en promotie van mensenrechten. Deze instellingen komen bijgevolg niet in aanmerking voor inkanteling.

De VTC combineert een sectoraal mensenrechtenmandaat met een regulerende rol (sanctioneringsbevoegdheid). De VTC is niet gekant tegen een eventuele inkanteling, er is dus m.a.w. geen gebrek aan intern draagvlak. Uit het rapport blijkt echter dat een inkanteling in het VMRI op korte termijn niet mogelijk is, omwille van de volgende redenen:

- De lopende gerechtelijke procedures om de bevoegdheidsrechtelijke problematiek tussen VTC en Gegevensbeschermingsautoriteit uit te klaren. Een inkanteling vooraleer deze problematiek is uitgeklaard zou de oprichting en verdere uitbouw van het VMRI kunnen bezwaren en de lopende gerechtelijke procedures doorkruisen;
- Onzekerheid of inkanteling mogelijk is conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming - dit moet verder worden uitgeklaard bij het Europees Comité voor gegevensbescherming;
- De regulatorrol van de VTC – die sanctionerend kan optreden als toezichthoudende overheid of regulator. Het VMRI treedt daarentegen op via bijstand en bemiddeling. De opzet is gebaseerd op moreel gezag. Dit verschil in opzet vormt een obstakel voor inkanteling.

De Vlaamse regering verklaart zich principieel voorstander van een inkanteling van de VTC in het VMRI. Bovenstaande punten dienen eerst te worden uitgeklaard alvorens er kan worden overgegaan tot een definitieve beslissing en gefaseerde uitvoering.

Het KRC combineert een sectoraal mensenrechtenmandaat rond kinderrechten met een specifieke ombudsfunctie. Het KRC is sterk gekant tegen een mogelijke inkanteling in het VMRI. Er is met andere woorden geen intern draagvlak. Ook ontbreekt het aan extern draagvlak. Zowel de SARC, de Vlaamse Jeugdraad als de VLOR benadrukten in hun advies over het voorontwerp van oprichtingsdecreet van

het VMRI het belang van aparte aandacht voor kinderrechten en pleiten ervoor het Kindderrechtencommissariaat te laten voortbestaan als apart en autonoom instituut.[1]

Uit het rapport blijkt bovendien dat de inkanteling van het KRC niet opportuun is omwille van risico's omtrent de homogeniteit van het mandaat en de effectiviteit inzake de promotie en bescherming van mensenrechten:

- Het KRC is niet enkel een sectorale mensenrechteninstelling maar ook een ombudsdienst voor kinderen waarbij ook algemene klachten kunnen worden ingediend die getoetst worden aan de behoorlijkheids- en zorgvuldigheidsnormen. Een inkanteling van het KRC, met inbegrip van de ombudsfunctie voor kinderen, zou het mensenrechtenmandaat van het VMRI afzwakken.
- Een inkanteling brengt risico's mee ten aanzien van de aandacht voor kinderrechten en de visibiliteit voor problematieken die eigen zijn aan kinderen (specifieke kwetsbaarheid).
- Gebrek aan intern draagvlak brengt risico's met zich mee met betrekking tot extreme vormen van interne conflicten
- Het KRC beschikt over een sterke visibiliteit (media), een goede reputatie en herkenbaarheid – een inkanteling kan ongewenste nadelige effecten met zich meebrengen.
- Het KRC heeft een sterke identiteit en geniet ook bekendheid binnen het internationale netwerk. Een inkanteling, zonder intern draagvlak, brengt risico's met zich mee met betrekking tot de internationale imagoschade van Vlaanderen. Zo besliste Frankrijk in 2010 om de Franse tegenhanger van de KRC in te kantelen in een groter geheel. UNICEF bleek zeer bezorgd en kritisch ten opzichte van deze inkanteling en sinds de integratie klaagt het VN-Kinderrechtencomité VN-Comité inzake de Rechten het tekort aan middelen en aan visibiliteit van de Franse KRC aan.

Om die redenen zal, in eerste instantie, worden ingezet op het uitbouwen van waarborgen en mechanismen voor structurele samenwerking en een geïntegreerde benadering van mensenrechten tussen de sectorale instellingen, de VTC en het KRC, en het Vlaams mensernechteninstituut.

3. BUDGETTAIRE IMPACT

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2021 1712 DOC 1587-1 OD VMRI - notaQUATER bij de eerste principiële goedkeuring van 17 december 2021.

4. VERDER TRAJECT

Na de definitieve goedkeuring worden beide ontwerpen van decreet ingediend bij het Vlaams Parlement.

[1] **SARC:** De specifieke positie en aanspreekbaarheid van het Kinderrechtencommissariaat mag niet verdwijnen. De SARC treedt ter zake het advies van de Vlaamse Jeugdraad bij. **Vlaamse Jeugraad:** Het belang van de aparte aandacht voor kinderrechten vereist het bestaan van een apart en autonoom kinderrechteninstituut zoals het Kinderrechtencommissariaat. Zorg bij de oprichting en uitbouw van het Vlaams Mensenrechteninstituut voor een blijvende goede afstemming met de Kinderrechtencommissaris. **VLOR:** De Vlor wil ook geen inkanteling van de bestaande sectorale mensenrechteninstituten zoals het Kinderrechtencommissariaat en het Vlaams Vredesinstituut, waarmee Onderwijs een structurele en gewaarde samenwerking heeft. De VLOR stelt dat besparingsoverwegingen in geen geval tot verschraling mogen leiden. Voor kinderen en jongeren is het eenheidsloket geen goede piste. Zij hebben een eigen laagdrempelig en herkenbaar aanspreekpunt nodig. Dat is nu voorzien bij het Kinderrechtencommissariaat. De expertise en het budget daarvoor moeten gevrijwaard blijven. Uit de ervaringen in Frankrijk met de inkanteling van het instituut voor kinderrechten leren we dat de kinderrechten daar minder zichtbaar en dus ook minder verdedigd worden. De Scandinavische landen daarentegen, hebben er in een gelijkaardige oefening voor gekozen een eigen ombudsdienst voor kinderen te behouden. Laten we dat als voorbeeld nemen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te geven aan het bijgaand ontwerp van decreet houdende de oprichting van een Vlaams mensenrechteninstituut en memorie van toelichting.

2° haar goedkeuring te geven aan het bijgaand ontwerp van decreet tot machtiging aan de Vlaamse Regering om het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen voor de oprichting van het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme onder de vorm van een gemeenschappelijke instelling zoals bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op te zeggen en de memorie van toelichting.

3° haar goedkeuring te geven aan de principes vervat in deze nota.

4° de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen te gelasten om voornoemde voorontwerpen van decreet en de bijhorende memories van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

Brussel,

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS